prof. dr hab. Aleksander Panasiuk
Uniwersytet Jagielloński
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Instytut Przedsiębiorczości

Biuro Rady Awansów Naukowych
Wpływ 05 -03- 2020
Załącznik 56/2020

Kraków, 24 lutego 2020 r.

RECENZJA DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH DR MARLENY ANGELIKI BEDNARSKIEJ DLA POTRZEB PRZEPROWADZENIA POSTĘPOWANIA HABILITACYJNEGO W DYSCYPLINIE EKONOMIA I FINANSE

Wprowadzenie

Podstawą do recenzji dorobku dr Marleny Angeliki Bednarskiej jest pismo Przewodniczącej Rady Awansów Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu - Pani Prof. UEP dr hab. Barbary Jankowskiej z dnia 17 grudnia 2019 roku oraz decyzja Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 12 listopada 2019 roku o powołaniu komisji w postępowaniu habilitacyjnym.

Do oceny przedstawiono:

1. Kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych (bez określenia dyscypliny naukowej).
2. Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych.
3. Wykaz opublikowanych prac naukowych i innych osiągnięć naukowo-badawczych.
4. Informację o pozostałej działalności naukowej oraz działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej.
5. Egzemplarz opublikowanej monografii naukowej, będącej osiągnięciem naukowym: M. Bednarska, *Jakość pracy w procesie konkurowania o kapitał w gospodarce turystycznej*, Difin, Warszawa 2018, ss. 228.
6. Wybrane publikacje artykułowe (12).
7. Nośnik danych z elektronicznym zapisem przedkładanych dokumentów.

Dokumentacja jest przygotowana przejrzyście i starannie, a na jej podstawie przygotowano recenzję, wyodrębniając następujące części:

1. Charakterystykę sylwetki naukowej Kandydatki.
2. Opinię na temat osiągnięcia naukowego.
3. Ocenę pozostałego dorobku naukowo-badawczego.
4. Ocenę dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, współpracy naukowej (w tym międzynarodowej) oraz w zakresie popularyzacji nauki.
5. Konkluzję.

Charakterystyka sylwetki naukowej Kandydatki do stopnia naukowego doktora habilitowanego

Pani dr Marlena Angelika Bednarska ukończyła studia magisterskie w 1997 roku na Wydziale Ekonomii Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, na kierunku Ekonomia w zakresie polityki i ekonomiki turystyki, broniąc pracę magisterską nt. *Wykorzystanie analizy koszty – wielkość produkcji – zysk w praktyce planowania zysku w hotelarstwie*. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych (dyplom doktorski nie precyzuje dyscypliny) uzyskała w 2005 roku na tym samym Wydziale, na podstawie rozprawy doktorskiej nt. *Zarządzanie ryzykiem w działalności hotelu.* Promotorem zarówno pracy magisterskiej jak i rozprawy doktorskiej był Pan Prof. dr hab. Grzegorz Gołembski. Kandydatka jest także absolwentką studiów

podyplomowych w zakresie psychologii pozytywnej na Wydziale Zamiejscowym w Poznaniu SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego (2018) oraz studium doskonalenia pedagogicznego dla nauczycieli akademickich w Międzywydziałowym Studium Pedagogicznym Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (2002).

Droga awansu naukowego od studiów magisterskich, poprzez uzyskanie stopnia naukowego doktora, po etap postepowania habilitacyjnego wiąże się z ugruntowanymi obszarami zainteresowań naukowych Kandydatki i obejmuje nauki społeczne, a przede wszystkim zagadnienia związane z dyscypliną ekonomia i finanse oraz także dyscypliną nauki o zarządzaniu i jakości. Kandydatka na s. 18 *Autoreferatu* formułuje zakres problemowy i tematyczny swojego dorobku naukowego, na który składają się zagadnienia decyzji alokacyjnych jednostek funkcjonujących na rynku turystycznym i ich wpływu na konkurencyjność producentów dóbr i usług turystycznych, a w ramach tych zagadnień wyodrębnia trzy główne obszary prowadzonych badań naukowych:

- zasoby pracy i ich rola w budowaniu przewagi konkurencyjnej podmiotów gospodarki turystycznej,
- aktywność innowacyjna podmiotów gospodarki turystycznej, jej determinanty i następstwa,
- relacje międzyorganizacyjne podmiotów gospodarki turystycznej i ich uwarunkowania.

Zdeklarowane przez Kandydatkę obszary badawcze jakkolwiek obejmują problematykę, która może być analizowana na gruncie dyscypliny ekonomia i finanse, to w znacznym zakresie, w tym przede wszystkim trzeci z obszarów, dotyczą zagadnień właściwych dla dyscypliny nauki zarzadzaniu i jakości.

Cała dotychczasowa droga awansu zawodowego dr Marleny Bednarskiej przebiega w Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu (wcześniej Akademia Ekonomiczna w Poznaniu) w Katedrze Turystyki. Kandydatka była w niej zatrudniona po ukończeniu studiów magisterskich na stanowisku asystenta (1997), po uzyskaniu stopnia naukowego doktora została awansowana na stanowisko adiunkta (2005), a od 2015 roku zatrudniona jest na stanowisku starszego wykładowcy.

Dorobek naukowy Kandydatki do stopnia naukowego doktora habilitowanego jest właściwie rozwinięty. Poza osiągnieciem naukowym oraz dorobkiem publikacyjnym Pani dr Marlena Bednarska posiada także znaczący dorobek projektowy, organizacyjny, dotyczący współpracy naukowej (w tym o zasięgu międzynarodowym), dydaktyczny oraz dotyczący popularyzacji nauki. Wymienione elementy dorobku będą przedmiotem szczegółowej oceny.

Opinia na temat osiągnięcia naukowego dr Marleny Bednarskiej, *Jakość pracy w procesie konkurowania o kapitał ludzki w gospodarce turystycznej,* Difin, Warszawa 2018, ss. 228.

Podstawą oceny dorobku naukowego w postępowaniu habilitacyjnym jest osiągniecie naukowe. Podjętą przez Kandydatkę problematykę badawczą uznać można za oryginalną, a zakres przeprowadzanych badań wraz z ich autorską koncepcją może być uznane za osiągniecie o charakterze teoretycznym, metodycznym, badawczym jak i koncepcyjnym. Recenzentką wydawniczą monografii była Pani Prof. SGH dr hab. Magdalena Kachniewska, która z punktu widzenia problematyki pracy jest specjalistką głównie w obszarze zagadnień związanych z funkcjonowaniem gospodarki turystycznej, w tym zarzadzania jakością usług turystycznych oraz konkurencyjności, bez istotnego wkładu publikacyjnego z zakresu rynku pracy, zatrudnienia, jakości pracy (zarówno ogólnie jak i w gospodarce turystycznej). Wydaje się, że dla potrzeb opiniowana monografii będącej osiągnieciem naukowym, przydatnym byłoby powołanie drugiego recenzenta, który posiadałby wysokie kompetencje w zakresie

problematyki czynnika ludzkiego jako zasobu przedsiębiorstwa, rynku pracy, polityki zatrudnienia czy oceny parametrów jakości pracy.

W monografii wyodrębniono pięć dopełniających się treścią rozdziałów, z czego pierwszy ma charakter teoretyczny, drugi - teoretyczny z elementami wprowadzenia do zagadnień badawczych, trzeci - metodyczno-badawczy, czwarty - badawczy, piąty - badawczy z elementami postulatywnymi. W pracy nie wyodrębniono części umożliwiającej kreację uogólnienia naukowego. Ostatnia część merytoryczna jakimi jest *Zakończenie*, jest bardzo syntetyczna i także nie podejmuje próby uogólnienia wyników badań, które jednoznacznie mogłyby stanowić podstawę do uznania, że rozprawa wnosi znaczący wkład do nauki. Zagadnienia tworzące strukturę pracy zostały uporządkowane właściwie, przy wykorzystaniu podejścia analitycznego, począwszy od zagadnień ogólnoekonomicznych związanych z jakością pracy w teorii kapitału ludzkiego (rozdział 1), problematyki gospodarki turystycznej generującej popyt na pracę (rozdział 2), przez prezentację koncepcji metodycznej przeprowadzonych badań (rozdział 3), po prezentację wyników badań jakości przez podmioty gospodarki turystycznej zatrudniające pracowników (rozdział 4) i zagadnienia wpływu jakości pracy na skuteczność konkurowania pracobiorców gospodarki turystycznej (rozdział 5).

Przyjęta koncepcja badawcza oraz zaprezentowane treści teoretyczne wraz z wynikami badań noszą znamiona oryginalności. Z poziomu polskiej literatury przedmiotu brak jest innych badań w podjętym obszarze problemowym, a ponadto szeroko cytowana w pracy literatura obcojęzyczna ugruntowuje zakres przeprowadzonych badań, zwłaszcza w ujęciu teoretycznym.

Zarówno we *Wstępie* monografii jak i w *Autoreferacie*, Kandydatka szeroko uzasadnia zakres podjęcia i prowadzenia badań na podstawie przeglądu literaturowego, potwierdzając tym samym zbieżność tematyki pracy z dyscypliną naukową ekonomia i finanse. Wyjściowym aspektem koncepcji badawczej jest sformułowany problem badawczy, dotyczący „zdolności podmiotów gospodarki turystycznej do konkurowania o kapitał ludzki, w celu budowania na tej podstawie przewagi konkurencyjnej na współczesnym rynku". Na tej podstawie przyjęto cel główny (w pracy określony jako „zasadniczy"), którym jest „identyfikacja determinant skuteczności pozyskiwania i utrzymywania przez podmioty gospodarki turystycznej zasobów pracy jako podstawy tworzenia przewagi konkurencyjnej na rynku". Tak przyjęty cel główny ma charakter *ex post*, czyli opiera się wyłącznie na opisywaniu i ocenie przeszłości (aspekt deskryptywno-eksplanacyjny nauki), bez realizacji funkcji normatywno-prognostycznej. Dopiero cel dodatkowy wskazuje na aspekt *ex ante* pracy, tj. opracowanie (w tekście pracy - „stworzenie") „modelu objaśniającego zależności pomiędzy jakością pracy a potencjałem konkurencyjnym w gospodarce turystycznej". Cel główny z dodatkowym powinny być potraktowane łącznie jako cel główny (nadrzędny) pracy, a następnie można byłoby przystąpić do ewentualnego zaproponowania celów pozostałych (cząstkowych). W opiniowanej pracy zostało to pośrednio przedstawione przy wykorzystaniu sześciu szczegółowych zadań badawczych. Naczelnym elementem stanowiącym założenia badawcze pracy naukowej jest hipoteza, w tym przypadku jest to jedna hipoteza nazwana jako główna. Podstawą dowodzenia w pracy jest założenie: „iż z uwagi na immanentne cechy gospodarki turystycznej zdolność jej podmiotów do pozyskiwania i utrzymywania zasobów pracy w celu budowania na tej podstawie przewagi konkurencyjnej jest ograniczona, co wynika z niskiej jakości pracy w turystyce". Przyjęta hipoteza jest zgodna z tematem pracy, zinterpretowanym problemem badawczym oraz celami rozprawy oraz jest sformułowana prawidłowo, gdyż na gruncie prowadzonych badań może być zarówno potwierdzona jak i zanegowana. Badania podjęto na poziomie gospodarki turystycznej, czyli w ujęciu mezoekonomicznym. Wydaje się jednak, że z punktu widzenia zwartości pracy ograniczono się wyłącznie do analizy przyjętego problemu nie we wszystkich grupach podmiotów reprezentujących zarówno szeroko jak i wąsko rozumianą gospodarkę turystyczną, co wymagałaby wyjaśnienia przyczyn pewnego zawężenia badań. Szczegółowe hipotezy badawcze zostały zinterpretowane w dalszej części pracy (poza *Wstępem*), i należy je

rozumieć jako zagadnienia do udowodnienia podczas prowadzenia badań (H1-H10, s. 100 monografii oraz s. 8-9 *Autoreferatu*). Nie stanowią one zatem o całościowej koncepcji badań, ale o ich aspektach cząstkowych.

Przyjęte w pracy metody badawcze (podrozdział 3.3.) zostały właściwie zróżnicowane, a ich wykorzystanie przekonująco uzasadnione. W treści pracy znalazło się uzasadnienie dla użycia metod demoskopijnych i opracowania wyników badań za pośrednictwem metod matematyczno-statystycznych, w tym modelowania.

Część teoretyczna monografii wskazuje na bardzo dobre rozpoznanie problematyki w oparciu o dostępną aktualną literaturę przedmiotu (krajową i zagraniczną). Autorka wykazała się wysoką znajomością zagadnień z zakresu kapitału ludzkiego, jakości pracy, funkcjonowania gospodarki turystycznej oraz czynnika ludzkiego w gospodarce turystycznej. Rozważania w pierwszych dwóch rozdziałach charakteryzuje podporządkowanie treści tematyce pracy, styl pisarski wyraża się natomiast erudycją. Umiejętności badawcze Autorki potwierdzają także kolejne rozdziały, prezentujące jak już wcześniej zaznaczono zagadnienia o charakterze metodycznym, empirycznym i projektowym. Do podstawowych wyników pracy należy zaliczyć przede wszystkim: próbę wypełnienia luki badawczej dotyczącej jakości pracy jako instrumentu konkurowania o kapitał ludzki przed pomioty współczesnej gospodarki turystycznej. Na podstawie przeprowadzonych badań została zweryfikowana główna hipoteza badawcza, wskazująca na niską jakość pracy w gospodarce turystycznej, będącej barierą w procesie pozyskiwania i utrzymywania zasobów pracy przez podmioty gospodarki turystycznej. Słabszymi elementami pracy są:

- część wnioskowa (podrozdział 5.3.), która zbyt lakonicznie podsumowuje wyniki badań oraz wprowadza dodatkowe wątki dyskusji naukowej,
- zbyt syntetyczne *Zakończenie* pracy, wskazujące na pięć najważniejszych osiągnieć pracy, które mają w tej części pracy wyłącznie charakter deklaratywny, bez przywołania konkretnych wyników badań,
- brak próby uogólnienia naukowego, który mógłby być znacznie rozwinięty, nawet do formy odrębnego podrozdziału pracy (np. 5.4.) na podstawie zamysłu przedstawionego w ostatnim zdaniu *Zakończenia*.

Monografia będąca osiągnięciem posiada niezaprzeczalne walory naukowe, wyniki badań przesadzają o uznaniu znacznego wkładu naukowego w dyscyplinie ekonomia i finanse, a w szczególności w zakresie: ekonomiki pracy oraz ekonomiki turystyki. Zgodnie z zapisami w monografii (s. 208) oraz w *Autoreferacie* (s. 16) uznać należy, że przeprowadzane badania mają istotny wkład w problematykę:

- zachowań jednostek na rynku pracy i ich uwarunkowań oraz dopasowania pracowników do środowiska pracy i jego skutków gospodarczych,
- przewagi zasobowej jako źródła przewagi rynkowej podmiotów gospodarki turystycznej i determinant jej tworzenia.

Tematyka osiągniecia naukowego, zakres badań teoretycznych i empirycznych, opracowanie autorskiej metodyki badań wraz z oceną wyników badań pozwalają stwierdzić, że rozprawa spełnia wymogi merytoryczne i formalne, a tym samym może stanowić podstawę do uznania znacznego wkładu do nauki.

Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego

Zadeklarowany w *Autoreferacie* pozostały dorobek naukowy Kandydatki obejmuje wymienione wcześniej obszary tematyczne. Całość dorobku koncentruje się wokół zagadnień związanych w różnym stopniu z tematyką osiągniecia naukowego w którym wyodrębniono trzy główne obszary tematyczne. W ramach poszczególnych obszarów tematycznych W

Autoreferacie wskazano na osiągniecia publikacyjne, eksperckie, związane z udziałem w krajowych i międzynarodowych zespołach badawczych.

Wspólną płaszczyzną osiągnięcia naukowego i pozostałego dorobku publikacyjnego Kandydatki są zagadnienia funkcjonowania gospodarki turystycznej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień czynnika pracy oraz konkurencyjności podmiotów gospodarki turystycznej na rynku. Stanowi to o jednoznacznym uznaniu spójności tej problematyki z dyscypliną ekonomia i finanse, mimo że część publikacji wiąże się z dyscypliną nauki o zrządzaniu i jakości.

Na pozostały dorobek publikacyjny Kandydatki po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, w aspekcie ilościowym składają się:

- 19 rozdziałów w monografiach naukowych, w tym 7 samodzielnych,
- 11 publikacji w czasopismach międzynarodowych, w tym 5 samodzielnych,
- 28 publikacji w czasopismach krajowych, w tym 13 samodzielnych,
- 1 samodzielna redakcja monografii naukowej,
- 2 współautorskie redakcje numerów tematycznych czasopism naukowych.

Poza monografią będącą osiągnieciem naukowym, Kandydatka nie opublikowała innej samodzielnej lub współautorskiej publikacji monograficznej, nie posiada także w dorobku publikacji w czasopismach znajdujących się w bazie ICR lub na liście ERIH.

Uwagę należy zwrócić, że ponad połowę prac Kandydatki stanowią publikacje współautorskie. W dokumentacji nie przedstawiono oświadczeń współautorów o udziale autorskim. Kandydatka w *Wykazie opublikowanych prac naukowych* samodzielnie informuje o własnych wkładzie. Ponadto należy wskazać, że nieco ponad 1/3 prac została przygotowana w języku angielskim, a blisko 1/3 wydanych prac posiada zasięg międzynarodowy.

Łączna wartość punktowa publikacji przypadająca samodzielnie na Autorkę wynosi 315,7 pkt, sumaryczny *Impact Factor* wynosi natomiast 0,00.

Dorobek publikacyjny Pani dr Marleny Bednarskiej z punktu widzenia ilościowego uznać można za zadowalający. Wskaźniki cytowań publikacji można ocenić na poziomie satysfakcjonującym. Na dzień przygotowania dokumentacji w bazie WoS liczba cytowań wyniosła 22 (bez autocytowań), natomiast w bazie Scopus – 5 (bez autocytowań), a w bazie BazEkon - 189 (bez autocytowań). Na dzień 24 lutego 2020 roku w bazie Google Scholar, liczba cytowań wynosi 599 (z autocytowaniami), a Publish or Perish liczba cytowań wynosi 228 (z autocytowaniami). Indeks Hirscha w poszczególnych bazach wynosi: h=2 (WoS), h=1 (Scopus), h=4 (BazEkon), h=10 (GS), h=8 (PorP). Na szczególnie pozytywną ocenę zasługują cytowania w bazach WoS oraz Scopus, co świadczy o umiędzynarodowieniu dorobku Habilitantki.

Do dokumentacji dołączono 12 dodatkowych publikacji, które zostały poddane syntetycznej ocenie.

Bednarska, M. A. (2017), *Does the effect of person-environment fit on work attitudes vary with generations? Insights from the tourism industry*, International Journal of Management and Economics, 53(1), s. 65–83 (czasopismo indeksowane w bazie Web of Science).

Jest to samodzielny artykuł związany z głównym obszarem tematycznym dorobku Kandydatki. Artykuł ma charakter głównie badawczy. Sformułowano założenie badawcze, przedstawiono wyniki badań, a następnie dyskusję naukową. Przeprowadzono bardzo obszerne studia literaturowe. Wydaje się jednak, że tylko część publikacji zostało przywołanych w tekście. Przeprowadzone badania i ich wyniki prezentują wysoki poziom merytoryczny.

Bednarska, M. (2017), *Determinanty satysfakcji z pracy w turystyce – empiryczna weryfikacja modelu trójczynnikowego*, w: A. Rapacz i P. Gryszel (red.), *Gospodarka turystyczna w regionie: przedsiębiorstwo, samorząd, współpraca*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 473, s. 60–68.

Jest to także samodzielny artykuł dotyczący problematyki pracy w turystyce. Opracowanie ma charakter badawczy z elementami studiów literaturowych. Wskazano na założenia badawcze. Wykorzystano zadowalający zakres literatury. Przeprowadzone badania skomentowano w dosyć lakonicznym *Zakończeniu*. Artykuł prezentuje dobry poziom.

Bednarska, M. A. (2016), *Complementary person-environment fit as a predictor of job pursuit intentions in the service industry*, Contemporary Economics 10(1), s. 27–38 (czasopismo indeksowane w bazach Web of Science i Scopus).

Podobnie jak poprzednie artykuły, także i ten jest samodzielny i dotyczy zagadnień pracy, ale w szerszym kontekście, tj. funkcjonowania sektora usługowego. Opracowano autorską koncepcję badań wraz z rozbudowanymi założeniami badawczymi. Wykorzystano szeroki zakres literatury przedmiotu. Przedstawiono analizę wyników badań wraz z dyskusją naukową. Publikacja przegotowana jest na wysokim poziomie merytorycznym.

Bednarska, M. (2016), *Satysfakcja z pracy i jej wpływ na lojalność wobec pracodawcy. Studium sektora HoReCa*, Organizacja i Kierowanie 1(171), s. 97–114.

Jest to autorski artykuł dotyczący problematyki satysfakcji z pracy w obszarze rynku turystycznego. W treści wyodrębniono zagadnienia teoretyczne, metodyczne, wyniki badań oraz ich interpretację. Wykorzystano obszerny zakres literatury. Całość reprezentuje wysoki poziom merytoryczny.

Olszewski, M., Bednarska, M. (2016), *Zdolność do absorpcji wiedzy w przedsiębiorstwach turystycznych identyfikacja znaczenia i możliwości pomiaru*, Ekonomiczne Problemy Turystyki, 2(34), s. 331–341.

Jest to artykuł współautorski o deklarowanym ok.30% udziale autorskim Kandydatki. Wydaje się więc, że udział autorski jest stosunkowo niski, aby uzasadnić dołączenie tego artykułu jako reprezentacyjnego dla dorobku, zwłaszcza że przedmiot badań dotyczy problematyki, która nie jest typową dla dorobku Habilitantki. W dokumentacji nie dołączono oświadczenia współautora o wkładzie autorskim. Formuła artykułu jest także odmienna w stosunku do pozostałych poddanych ocenie, gdyż dotyczy zagadnień natury teoretycznej, a badania zostały przeprowadzona na podstawie studiów literaturowych. Uważam, że niniejsze źródło w stosunku do pozostałych 11 artykułów nie wnosi istotnej wartości dodanej do dorobku Kandydatki.

Bednarska, M. A., Szczyt, M. (2015), *Variations in job satisfaction in service industries: Comparative international analysis*, Foresight 17(6), s. 599–615 (czasopismo indeksowane w bazach Web of Science i Scopus).

Wkład autorski Kandydatki w powstanie tego artykułu szacowany jest na 60%. Oświadczenie współautora nie zostało załączone. Problematyka artykułu dotyczy zagadnień z satysfakcji pracy w sektorze usługowym. Jest to obszerne studium głównie o charakterze empirycznym z wyodrębnioną częścią metodyczną i ze stosunkowo skromną analizą teoretyczną. Bibliografia

obejmuje szeroki zakres literatury przedmiotu, nie wszystkie publikacje są przywołane w tekście. W konkluzji podsumowano wyniki badań. W pracy brakuje elementów o charakterze postulatywnym. Niezależnie od powyższych uwag artykuł jest przygotowany na wysokim poziomie merytorycznym.

Bednarska, M. A. (2014), *Linking quality of work life to employee lifetime value in service industries – towards a research agenda*, Service Management 14(3), s. 31–38.

Jest to samodzielny artykuł dotyczący zagadnień związanych z głównym obszarem badawczym Kandydatki, ponownie w szerszym ujęciu, tj. sektorze usługowym. Podjęte rozważania mają wyłącznie charakter teoretyczny i oparte są na obszernej literaturze przedmiotu. Pracę kończy lakoniczna konkluzja.

Bednarska, M. A. (2014), *Tourism jobs and subjective well-being at work: A cross-national analysis*, European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation 5(2), s. 9–23.

Jest to praca autorska, dotycząca samopoczucia w pracy na przykładzie zawodów turystycznych. W artykule dokonano przeglądu literatury, przedstawiono założenia badawcze oraz przeprowadzono analizę empiryczną wraz z dyskusją naukową. Podobnie jak w powyżej ocenianych artykułach, także i w tym konkluzja jest krótkim podsumowaniem badań, bez wprowadzania wątków postulatywnych. Artykuł prezentuje wysoki poziom merytoryczny.

Bednarska, M., Olszewski, M. (2014), *Determinanty wizerunku przedsiębiorstwa jako pracodawcy – przykład gospodarki turystycznej*, Ekonomia. Rynek, Gospodarka, Społeczeństwo (36), s. 5–21.

Artykuł powstał we współautorstwie, a udział Kandydatki w jego powstanie jest oszacowany na 70%. Do dokumentacji nie dołączono oświadczenia współautora. Tematyka artykułu dotyczy zagadnień wizerunku przedsiębiorstwa jako pracodawcy. Problematyka łączy się także z głównym obszarem zainteresowań naukowych Habilitantki. W artykule wyodrębniono część teoretyczną oraz rozbudowane części metodyczną, a zwłaszcza empiryczną. Wykorzystano obszerny zakres literatury przedmiotu. Część podsumowująca artykułu, wskazująca na implikacje dla przedsiębiorstw oraz *Zakończenie* artykułu, ma charakter systematyzujący wyniki badań. Próba treści postulatywnych ogranicza się do bardzo ogólnych i niewiele wnoszących stwierdzeń. Generalnie artykuł prezentuje wysoki poziom merytoryczny.

Szutowski, D., Bednarska, M. A. (2014), *Short- and long-term effects of innovations on enterprise market value: A case of the tourism industry*, Journal of Entrepreneurship Management and Innovation 10(4), s. 45–63.

Jest to artykuł współautorski, o ok. 40% udziale Kandydatki. Oświadczenie współautora nie zostało dołączone do dokumentacji. Problematyka dotyczy zagadnień innowacji w gospodarce turystycznej. W treści wyodrębniono bardzo krótki fragment teoretyczny, obszerne części dotyczące założeń badawczych oraz metodyki badań oraz prezentacje wyników badań wraz z dyskusją. Artykuł kończy konkluzja odnosząca się do wyników badań. Wykorzystano obszerny zakres literatury. Artykuł prezentuje wysoki poziom, zabrakło w nim jednak rozważań o charakterze normatywnym.

Bednarska, M. (2012), *Scenariusze rozwoju popytu turystycznego – implikacje dla rynku pracy w turystyce*, Ekonomiczne Problemy Usług (82), s. 43–53.

Jest to autorski artykuł, dotyczący powiazania problematyki popytu turystycznego z rynkiem pracy w turystyce. Tematyka wiąże się z głównym obszarem zainteresowań naukowych Kandydatki. Rozważania mają charakter teoretyczno-koncepcyjny. Wykorzystano bardzo skromny zakres źródeł literaturowych. W *Uwagach końcowych* dokonano syntetycznego podsumowania rozważań.

Bednarska, M., Majewska, J. (2008), *Nastawienie studentów do przedsiębiorczości w świetle badań empirycznych*, W: G. Gołembski (red.), *Uwarunkowania przedsiębiorczości i jakości w turystyce w świetle badań krajowych i międzynarodowych*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Poznaniu nr 98, s. 24–43.

Artykuł powstał we współautorstwie. Wskazany został 50% udział Kandydatki. Oświadczenie współautorki nie zostało załączone Problematyka artykułu dotyczy przedsiębiorczości studenckiej. Wyodrębniono obszerną część teoretyczną, przedstawiono założenia metodyczne badań oraz analizę ich wyników, konstruując także rozwiązanie modelowe, następnie podsumowano wyniki badań. Artykuł jest interesujący i prezentuje wysoki poziom merytoryczny.

Przedstawione oceny dwunastu artykułów, których teksty zostały dołączone do dokumentacji, wskazują przede wszystkim na bardzo dobre umiejętności Kandydatki w zakresie konstrukcji badań, formułowania założeń badawczych oraz metodyki badań oraz prezentacji jej wyników wraz ich oceną. Pozytywnym elementem jest także wykorzystanie obszernej i aktualnej literatury przedmiotu (krajowej i zagranicznej). Zazwyczaj jednak wykorzystana literatura nie przekłada się na włączenie do artykułów, w których wyodrębniono część badawczą, szerszej dyskusji naukowej, która pozwoliłaby na zestawienie poglądów oraz próbę prezentacji własnych. Stanowi to pewien mankament. Drugim mankamentem, który można zaobserwować w prawie wszystkich artykułach jest brak prób konstruowania treści o charakterze postulatywno-projektowym. Rozważania obejmują wyniki badań, ich ocenę oraz syntetyczne podsumowanie, bez prób formułowania zaleceń i propozycji pod adresem praktyki gospodarczej. Umiejętność prowadzenia badań i analizy ich wyników jest wystarczająca na poziomie pracy magisterskiej. Od prac doktorskich i związanych z kolejnymi awansami naukowymi oczekuje się umiejętności związanych także z próbą formułowania zaleceń o charakterze prognostyczno-normatywnym oraz utylitarnym. Jakkolwiek poziom merytoryczny części badawczej artykułów jest z reguły wysoki, to brak lub bardzo ograniczony zakres wątków postulatywnych, projektowych a także związanych z budowaniem koncepcji teoretycznych oraz uogólnieniami naukowymi, w przypadku dorobku Kandydatki przedstawia się na bardzo niskim poziomie. Załączone do dokumentacji dwanaście artykułów nie są tym zakresie wsparciem dla zbliżonych uwag skierowanych pod adresem osiągniecia naukowego.

W ramach pozostałego dorobku naukowego należy wskazać na osiągniecia pozapublikacyjne. Pani dr Marlena Bednarska uczestniczyła w badaniach naukowych krajowych i międzynarodowych w ramach grantów naukowych finansowanych na podstawie konkursów. W latach 2013-2016 pełnia funkcję kierownika projektu badawczego OPUS4 finansowanego przez NCN, który tematycznie jest związany z tematyką osiągniecia naukowego. Była ponadto głównym wykonawcą lub wykonawcą w trzech projektach krajowych NCN realizowanych przez zatrudniającą Ją jednostkę i dwóch międzynarodowych

w ramach współpracy naukowej z Austrią w kooperacji z Instytutem Zarządzania Strategicznego Marketingu i Turystyki Uniwersytetu w Innsbrucku.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, za osiągnięcia naukowe Kandydatka została trzykrotnie nagrodzona nagrodą zespołową Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (2005, 2008, 2009). Ponadto była nagodzona za najlepszy referat na konferencji międzynawowej organizowanej w Poznaniu w 2014 oraz uzyskała nagrodę za najlepszy artykuł opublikowany na łamach czasopisma „Folia Turistica" (2016).

Pani dr Marlena Bednarska brała aktywny udział łącznie w 32 konferencjach naukowych, w tym wygłosiła samodzielnie lub we współautorstwie 9 referatów na konferencjach międzynarodowych oraz 23 na konferencjach krajowych. Konferencje międzynarodowe organizowane były w Polsce, Austrii, Grecji, Portugalii i Turcji.

Przywołane osiągnięcia dotyczące pozostałego dorobku naukowego świadczą o znaczącym zaangażowaniu naukowym Kandydatki. Część efektów ma charakter międzynarodowy. Publikacje artykułowe, udział i kierowanie badaniami naukowymi w ramach grantów uzyskanych w drodze konkursu, udział w wielu konferencjach naukowych w kraju i za granicą świadczy o dobrej rozpoznawalności dorobku naukowego Kandydatki i należy ocenić to jednoznacznie pozytywnie.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, współpracy naukowej (w tym międzynarodowej) oraz w zakresie popularyzacji nauki

Dr Marlena Bednarska posiada satysfakcjonujący dorobek dydaktyczny. Prowadziła i prowadzi przedmioty z obszaru tematycznego objętego publikacjami wskazanymi jako osiągniecie naukowe i pozostałych. Prowadzone przedmioty koncentrują się zwłaszcza na zagadnieniach funkcjonowania gospodarki turystycznej, w tym przedsiębiorstw turystycznych, zrządzania turystyką w regionie, międzynarodowego biznesu turystycznego na studiach I i II stopnia. Do prowadzonych przedmiotów opracowała programy (sylabusy). Ponadto jest współautorką dwóch podręczników akademickich. Kandydatka pełniła funkcję promotora prac licencjackich (93) oraz była recenzentem prac (136). W latach 2011-2014 była opiekunem koła naukowego: Studenckie Centrum Badań Turystycznych „Explorers", wspomagając studentów w organizacji badań terenowych, organizacji konferencji naukowej oraz seminariów naukowych z udziałem przedstawicieli kadry naukowej zagranicznej i krajowej.

W latach 2015-2016 pełniła funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim dr Dawida Łukasza Szutowskiego.

Do istotnych innych osiągnięć z zakresu dydaktyki, organizacji oraz współpracy naukowej oraz popularyzacji naukowi, zaliczyć należy:

- uczestnictwo w dwóch programach finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w zakresie problematyki kadrowej w gospodarce turystycznej,
- udział w siedmiu komitetach organizacyjnych konferencji naukowych,
- działalność ekspercka o zasięgu krajowym (8) i międzynarodowym (1),
- udział w gremiach konkursowych w kraju (1),
- udział w komitetach redakcyjnych czasopism naukowych w kraju (2) i za granicą (1),
- dwa staże naukowe w ośrodkach zagranicznych – Uniwersytet w Surrey (Wielka Brytania) oraz Uniwersytet w Innsbrucku (Austria),
- recenzja projektu badawczego w kraju (1),
- recenzje publikacji dla czasopism naukowych międzynarodowych (4) i krajowych (4),
- współpraca akademicka z innymi ośrodkami krajowymi i międzynarodowymi.

Współpraca naukowa Kandydatki jednocześnie stanowi o Jej zaangażowaniu w popularyzację nauki. Za działalność organizacyjną została jednokrotnie nagrodzona przez Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

Dorobek Habilitantki w zakresie dydaktyki, organizacji, współpracy naukowej oraz popularyzacji nauki należy ocenić w pełni pozytywnie. Na podkreślenie zasługuje znaczące umiędzynarodowienie wielu aktywności. Można zatem stwierdzić, że te elementy dorobku, mimo że nie posiadają charakteru w pełni naukowego, to mocno wspierają dorobek naukowy Kandydatki.

Konkluzja

Po szczegółowej ocenie dorobku naukowego, tj. osiągniecia naukowego, pozostałego dorobku naukowego oraz dorobku dydaktycznego, organizacyjnego, w zakresie współpracy naukowej i popularyzacji naukowej dr Marleny Bednarskiej, biorąc pod uwagę jego mocne i słabe strony uznaję, że dorobek ten spełnia warunki pozwalające ubiegać się o stopień naukowy doktora habilitowanego nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse. O tej opinii decydują cztery najistotniejsze kwestie wiążące się z oceną dorobku dla potrzeb postępowania awansowego na stopień naukowy doktora habilitowanego nauk społecznych, w zakresie:

1. Osiągnięcia naukowego będącego monografią, która jest oryginalnym opracowaniem naukowym, posiadająca rozbudowane wątki teoretyczne, metodyczne i empiryczne.
2. Pozostałego dorobku badawczego, który mimo pewnych mankamentów, prezentuje się korzystanie zarówno pod względem ilościowym i jakościowym.
3. Udziału w pracach badawczych wyłonionych z konkursu jako kierownik, główny wykonawca oraz wykonawca.
4. Umiędzynarodowienia dorobku, które dotyczy zarówno dorobku publikacyjnego, ale także w zakresie międzynarodowej współpracy naukowej, w tym eksperckiej.

Na podstawie powyższych ocen stwierdzam, że dorobek dr Marleny Angeliki Bednarskiej spełnia wymogi Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W związku z powyższym rekomenduję Radzie Awansów Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu poparcie dla wniosku dr Marleny Angeliki Bednarskiej o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.